

Charismata - pokračování /Dary Ducha svatého/

Svätost je absolutní přípověď spásy /záchrany/ ze strany Ježíše Krista v jeho církvi. Ve svátostech je uchována uzdravující moc Kristova - konkrétně ve svátosti nemocných. Ve svátosti smíření je uchována odpouštějící láska i moc Kristova: v této svátosti jsou mi opět darovány milosti, které byly hříchem ztraceny, a uvolňuje se cesta k zásahu bezprostřední Kristovy moci /viz Duchovní život IX - str.6/.

Sv. Pavel, který jediný rozebírá problém charizmat, ale nerozlišuje dary Ducha svatého na charismata a na ostatní, jako jsou milosti obsažené ve svátostech /které slouží k osobnímu posvěcování křesťanů/. Pro sv.Pavla jsou v š e c k o dary Ducha svatého: manželství i panictví /dar sdrženlivosti/, setkání lidí z Ducha svatého inicovaná, úřad, konkrétní charismata /dar slova, dar služby atd./. Sv. Tomáš rozlišuje charismata jakožto osobní dary jednotlivci od ostatních Božích darů.

V Novém zákoně se zdůrazňuje mnohoznačnost darů vzhledem k mnohoznačnosti jednání Boha vůči lidem - neexistují tudíž přesně dané šablony! - a zároveň jednota darů: "Jeden Duch svatý, přitom dary rozličné". Střed teologického pojmání charizmat tvoří 13. kapitola z 1.listu Korintánům, známá kapitola o l á s c e . Proč je tato kapitola tak důležitá? Protože dar Ducha svatého, který není spojen s láskou, církev n e b u d u j e . A navíc: může být zneužit obdarovaným. Proto je třeba vždy dary nejprve zkoumat, zdali jsou spojeny s láskou, nejsou-li dokonce proti lásce. Mám-li např. dar slova, musím zkoumat z pozice lásky, mám-li slovo vyslovit či ne. A jestliže ano, pak v jaké situaci a souvislosti dění.

Prorok stojí n a d prorockým slovem! Proto nelze říkat každému na setkání pravdu do očí, jestliže by to nebylo v souladu s láskou. A ta se musí orientovat na vlastnosti oné lásky, o níž píše sv.Pavel v 1.Kor 13. B e z l á s k y j s o u s e b e l e p š í d a r y D u c h a s v a t é h o k n i č e m u !

Ovšem: Nelze popřít, že Duch svatý je vždy také působitelem n e - p o k o j e , a to tam, kde byl sice před jeho příchodem klid, ale nikoliv klid Kristův, B o ž í pokoj. Duch. svatý je přece Duchem O b n o v i t e l e m , uvádí všecko do pohybu, a ten není vždy moc příjemný! Nikdy však neuvádí věci do chaosu a zmatku. To není Duch Boží, nýbrž duch Antikrista.

Č t y ř i principy odkázanosti darů Ducha svatého na sebe navzájem:

1. Každému je dán dar k užitku druhých - každý má dary, ale nikdo nemá všechny. Dary jsou na sebe navzájem odkázány: mám-li dar uzdravování, musím mít i dar poznání nemoci, poznání, koho lze uzdravit, a dar víry, že ho lze uzdravit. Krátce: Mám-li nějaký dar, potřebuji k tomu nutně i jiné dary, resp. druhého člověka, který je má. Jinak bych se svým darem nešel správnou cestou. Tady neexistuje "osamělý chodec!" Ten, kdo má dar rozlišování duchů, mi pomůže rozlišit pravý dar od nepravého. Jako klasický příklad uveďme starozákonní vyprávění o proroku Nátánovi. Je informován králem Davidem, že tento chce vybudovat Hospodinu pořádný dům místo dosavadního stanu. Bůh se ale vyjadřuje k Davidovu úmyslu, bezesporu dobrému, skrze Nátána jinak: "Řekni králi, že nechci od něho žádný dům. J á s á m postavím dům boží." Tím je myšlen Davidův potomek = Boží Syn, Ježíš Kristus. Podobně je tomu při četbě bible. Nemám záruku, že je tomu tak, jak já tomu rozumím. Třeba provést zkoušku jiným darem - darem, který má učitelský úřad církve. Jen tak se zabrání vzniku bludů a následně bludných sekt. Zakladatel Svědků Jehovových neprověřil své výklady bible druhými, prohlásil sám sebe za osvíceného. Jak to dopadlo, známe. - Jako neexistuje pravá demokracie bez více politických stran či hnutí, tak ani pravdu nelze objevit komplexně jen s pomocí jediného daru.
2. Existují různé dary pro různé úkoly. Z daru se stanoví úkol. - Lidé ve světě to dělají zásadně obráceně: vytknou si úkol a k jeho realizaci následně shánějí potřebné prostředky. V křesťanství se vychází z daru Ducha svatého, a ten stanoví konkrétní úkol. Přece dary Ducha svatého odpovídají potřebám a úkolům církve! Je-li proto nutné něco v církvi vyřešit nebo odstranit nedostatek, je nejprve nutné prosit o příslušný dar Ducha svatého. Tam, kde se tento princip respektuje, může dojít k zázrakům. Konkrétní příklad: Představená jedné kongregace měla k dispozici žadatelky se vsděláním, které bylo v diametrálním rozporu s požadavky, jaké stanovila dosud platná řehole. Představená si proto položila otázku: Nemá se změnit dosavadní náplň činnosti kongregace a tak využít daru nových žadatelek? - Učinila tak a kongregace se rozšířila. Tu se setkáváme s onou nepříjemnou spontaneitou Ducha svatého: vyžaduje mnohdy změnit směr i obsah zajeté činnosti, vnáší pohyb a změnu do dosavadní stability a statiky. Je smutné, že se tento

fakt zanedbával. Viz obsazování farností: nemohu dát na venkov kněze, který má dar oslovit vysokoškolskou inteligenci; nemohu nutit do výuky děti kněze, který nemá pedagogického ducha a děti nechápe, zato má vynikající dar věnovat se starým lidem. Nelze se proto v církvi starat výlučně jen o úkoly, je třeba vyháset z darů Ducha svatého. Jinak jde povolání k šípku! A povolání je přece také jedním z důležitých darů Ducha svatého. Doba je proto tak zlá, kromě jiného, že lidé nedělají zhusta to, k čemu jsou povoláni, ale že musejí plnit úkoly, pro které nemají dar Ducha svatého. Proto jsou také přepracováni, protože trvale zatěžování prací, která je v rozporu s jejich povoláním, trpí stresem a nemocemi, anebo jim taková práce slouží jen jako nutný zdroj obživy, a pak unikají do různých koníčků, do zábavy všeho druhu, do alkoholu, drog a zhusta odvádějí namísto dobrého díla zmetky.

Dary Ducha svatého tak ukazuje Bůh, jakou cestou se má v té které době ubírat církev. To je konkrétní případ charizmatika papeže Jana XXIII., který svolal koncil navzdory všem rádcům s kardinálského sboru, protože jednal pod vnuknutím Ducha svatého /viz jeho deník/. Proto je v církvi zapotřebí nejvíce těch, kdo dovedou naslouchat vnuknutí Ducha svatého. Případ Šavla před Damaškem nebo papeže Jana není opravdu ojedinělý! Duch svatý běžně povolává lidi do manželství, ke kněžství, do řeholí, k umělecké či vědecké dráze atd.

3. Rozdílnost darů existuje proto, aby se vzájemně doplňovaly. -

Sv. Pavel to ukazuje obrazem mnoha údů a jednoho těla. Přitom myslí ovšem na církev - Kristovo Tělo. Každé charizma je důležité, protože je potřebné, ale žádné charizma nestačí samo o sobě, musí být doplněno jiným. Např. je-li obci věřících dán dar prorockví, musí být doplněn darem služby a lásky, jinak se z této obce stane pěkně studená "psí bouda". Dar prorockví bez dalších darů je jako tělo bez hlavy.

Dnes existuje nebezpečí t.zv. "duchovní emancipace" : krajem může cestovat prorok nebo léčitel, který nikam nepřísluší, nikomu nepodléhá. Navíc se může dopouštět i hříchu simonie: beze úplatky za dar prorockví nebo léčení.

Podobně jako v pravém manželství je nutné vzájemné doplňování partnerů a jejich korigování - a je to vždy k prospěchu svazku - tak i v církvi je třeba věřících, jejichž duchovní dary se navzájem doplňují a kteří se vzájemně korigují.

4. Čím je lepší spojení mezi členy obce, tím se lépe rozvíjejí dary Ducha svatého. - Nutno přiznat, že se katolíci stále ještě poměrně málo znají ve své obci. Jistě: Nelze bránit náhodným návštěvníkům

vestupu do našich kostelů. Ale konkrétní modlitební společenství by nemělo vykazovat fluktuaci. Neboť tam, kde se lidé stále mění, přicházejí a odcházejí, kde si člověk není jist těmi novými příchozími, tam se těžko buduje předpoklad přijetí druhých na bázi lásky a porozumění. Proto by měla být společenství tohoto druhu **z á v a z n ý m i**. K tomu dnes naponáhá stále častější setkávání mimo oficiální bohoslužby /večery nad Písmem svatým, modlitební kroužek, poutě, výlety/. V takovém společenství lze mluvit bez obav, že se mi někdy vysměje. Lze tam mluvit i hloupě a dělat chyby - vím totiž, že mne společenství bere takového, jaký - zatím - jsem, že jsem společenstvím přijímán a milován. Víím, že mne ostatní "berou" s mým jedinečným vztahem k Bohu a posláním v církvi. - Závaznost společenství vyžaduje navíc fakt, že jde o dary Ducha svatého, bez nichž nelze vytvořit pravou modlitební či jinou skupinu - a nedojde v ní ani k růstu.

+

Vycházejí z Písma svatého a ze zkušeností církve, rozlišují se
t ě ř i skupiny darů Ducha svatého: 1/ dar **s l o v a**,
2/ dar **s l u ž b y** /diakonie/,
3/ dar rozlišování duchů.

ad 1/ Prvním darem z darů **s l o v a** je charizma **p r o r o o t v í**.

Je to pra-charizma všech darů. Základní text najdeme v 1. Thes.

5,19-22: "Plamen Ducha nezhášejte, prorockými dary nepohrdejte.

Všecko zkoumejte, dobrého se držte, zlého se chráňte v každé jeho podobě."

Nemoci dneška jsou tytéž jako nemoci minulosti: **p o h r á á** se prorockým darem. Nebere se vážně anebo se klade na podřadné místo. Proto sv. Pavel napomíná svého žáka Timoteje /1 Tim 4,14/:

"Nezanedbávej svůj dar, který ti byl dán podle prorockého pokynu, když na tebe starší /-kněží/ vložili ruce."

Prorockým slovem jsou vyvoleni ti, kteří mají dostat zvláštní úkol v církvi. Timotej nebyl tudíž dosazen lidmi, nýbrž prorockým slovem! Podobně tak byli vyvoleni prorockým slovem pro misijní úkol Pavel a Barnabáš.

Za hluboký vhled do darů Ducha svatého a jejich "kategorizaci" vděčíme Pavlovi. Především je to zásadní kapitola o darech, které vypočítává ve 12.kapitole 1. listu do Korinta:

"Pokud jde o duchovní dary, nechtěl bych vás nechat v nevědomosti"... a pak uvádí hlavní hledisko pro dar slova, když píše: "...žádám, kdo mluví z Ducha svatého, neřekne Ježíš

buď proklet' a nikdo nemůže říci 'Ježíš je Pán' leč v Duchu svatém" /1 Kor 12,1-3/.

Tím se mezi řádky říká, že víra v Ježíše jakožto Pána /Kyries/ je d a r - tedy důkaz o tom, že je ve věřících přítomen Duch svatý. A dále píše Pavel:

"Jsou rozáilná obdarování, ale týž Duch, rozáilné služby, ale tentýž Pán, a rozáilná působení moci, ale tentýž Bůh, který působí všecko ve všem". /1 Kor 12,4-6/.

Pak vypočítává jednotlivé dary :

"Jednomu je dáno slovo moudrosti, druhému slovo poznání, někomu víra v témž Duchu, někomu dar uzdravování, někomu působení mocných činů, dalšímu zase prorockví, jinému rozlišování duchů, někomu dar mluvit ve vytržení, jinému dar vykládat, co to znamená. To vše působí jeden a týž Duch, který uděluje každému zvláštní dar, jak sám chce." /1 Kor 12,8-11/.

Uvedme základní text k daru m l u v e n í z Ducha svatého, t.j. 1 Kor 14,3: "Ten však, kdo má prorocký dar, mluví k lidem pro jejich duchovní u ž i t e k , n a p o m e n u t í a p o v z b u z e n í."

Tato tři slova jsou nejvýš významná:

užitek - lépe německy "Erbauung"/od Bau=stavba/-tedy budování Božího domu, církve,

napomenutí - přípověď, trefná a konkrétní odpověď na dotaz,

povzbuzení - míní se opravdová a správná rada v určitě nepřehledné a zmatené situaci.

Toto "mluvení z Ducha" je prorockou službou buď pro konkrétního jednotlivce nebo pro společenství. Vždy jde o konkrétní službu, ne o všeobecně platné slovo! Tak se totiž pozná pravé Boží prorocké slovo od nepravého, je v ž d y k o n k r é t n í . Říká-li se v Písmu sv. na jednom místě o reakci na Boží prorocké slovo: "ranilo nám to srdce", pak třeba toto "zranění" chápat v kladném slova smyslu : prorocké slovo vede vždy k b u d o v á n í n o v é h o , tedy k "zranění" toho starého.

K průlomu prorockého slova do světa dochází jak známo v Letnicích, je proto třeba rozlišovat toto slovo ve Starém a v Novém zákoně.

Ve Starém zákoně má prorocké slovo význam v i z e , v i d ě n í do budoucnosti. Je to prorocké slovo v užším slova smyslu: prorok je povolán Bohem k prorockému úkolu, obvykle celoživotnímu.

V Novém zákoně jde více o slovo řočené do p ř í t o m n o s t i , do současné situace. To je v N.zákoně normální, kdežto prorokovat do budoucnosti je výjimkou.

Starozákonní prorocké slovo je ale vždy spojeno s povzbuzením :

Is 43,1: "Nyní toto praví Hospodin, tvůj stvořitel, Jákobe, tvůj tvůrce, Israeli: Neboj se, neboť já jsem tě vykoupil, povolal jsem tě tvým jménem, jsi m ů j ."

To je nádherný příklad prorockého slova, které povzbuzuje. Mnoho podobných míst najdeme v Písmu sv. A jak jsou taková prorocká slova pro lidský život důležitá, je jasné.

Dalším "darem slova" je p ř í k a z - ve smyslu citátu ze

Sk 11,27: "V těch dnech přišli z Jeruzaléma do Antiochie proroci. Jeden z nich - Agabus, veden Duchem předpověděl, že po celém světě nastane veliký hlad. To se také stalo za císaře Klaudia. Proto se uředníci rozhodli, že každý podle svých možností pomůže bratřím v Judsku. Učinili tak a poslali sbírku po Barnabášovi a Saulovi jeruzalémským starším."

Apoštolové podle tohoto prorockého příkazu jednali, provedli sbírku, poslali do Jeruzaléma a tak mohli tamní křesťané přestát hladomor. Podobně je tomu s apoštolem Pavlem, který dostává příkaz - ve snu - aby šel do Makedonie.

Když dobře pročtete Skutky, užasneme, co se všechno dělo právě na základě Ducha svatého, který o s l o v i l apoštoly. A důležité je: nebudu-li dbát na prorocké slovo, nic se nestane - pak jsem ovšem tím vinen! Bůh respektuje lidskou svobodu, ale jestliže ji nepoužiji správným způsobem - nereaguji-li na prorocké slovo- jsem vinen.

Sv.Tomáš Akv. napsal: "Když sahá prorocké slovo, pochybí celý národ."

Proto byli odjakživa lidé instruováni Bohem, co třeba udělat, aby byl zachráněn vnější svět. Sv.Tomáš vlastně parafrázuje knihu Přísloví /29,18/: "Není-li žádného vidění, lid pustne, ale blaze tomu, kdo zachovává Zákon." Není snad ani třeba zdůraznit nesmírnou odpovědnost křesťanů za národ a jejich vinu, ztratí-li schopnost vnímat prorocké slovo!

Prorocké slovo je veledůležité především pro samu c í r k e v .

Proto II. vatik.koncil říká ve věroučné konstituci o církvi /LG/:

"Svatý lid Boží se podílí na Kristově prorockém poslání... věřící jako celek se nemohou mýlit ve víře, neboť jsou pomazáni Duchem svatým..."

Při křtu existuje mazání křížem a toto mazání je spojeno se závažnou modlitbou:

"Jako byl náš Pán Ježíš Kristus pomazán na kněze, proroka a krále, tak maži tímto olejem i tebe, neboť patříš Kristu navěky."

Jak vážně bereme liturgii ? Vždyť v ní je stálý důkaz o plnosti Božího života, kterého se nám dostává. V liturgii přece platí zákon :

"Lex orandi est lex credendi", t.j. zákon modlitby je zákonem víry, to znamená: když říkám určité modlitby - a když je říká c e l á církev /mešní modlitby, breviář, růžence/, pak jde o dogmatickou záležitost. Mnozí věřící stále ještě nedocenili význam bohoslužeb. Klidně je pomíjejí a dokonce někteří říkají, že lze církevní modlitby nahradit např. modlitbou v přírodě, m i m o bohoslužbu. To je zcestné, protože právě při bohoslužbě se užívá prorockého slova, a to proto, aby došlo k tomu, o čem čteme na mnoha místech v bibli: Ve Sk zjevují prorocká slova to, co je utajeno. V 1 Kor 4,5 píše Pavel:

"On/=Pán/ vynese na světlo, co je skryté ve tmě a zjeví záměry srdcí." A znovu v 1 Kor 14, 24-25: "Budou-li všichni mluvit prorocky a přijde tam člověk nevěřící nebo nezasvěcený, bude vším, co slyší, souzen a usvědčován, vyjdou najevo věci skryté v jeho srdci, takže padne na kolena, pokoří se před Bohem a vyzná 'Vskutku je mezi vámi Bůh!'"

Vlastnost prorockého slova známe z Písma sv. Pro ilustraci uvedeme tři příklady:

Sk 5,1-11: "Také nějaký muž, jménem Ananiáš, a jeho manželka Safíra prodali svůj pozemek. Ananiáš si však s vědomím své ženy dal nějaké peníze stranou, zbytek přinesl a položil apoštolům k nohám. Ale Petr mu řekl: "Ananiáši, proč satan ovládl tvé srdce, že jsi lhal Duchu svatému a dal stranou část peněz za to pole? Bylo tvé a mohl sis je přece ponechat; a když jsi je prodal, mohl jsi s penězi naložit podle svého. Jak ses mohl odhodlat k tomuto činu? Nelhal si lidem, ale Bohu!" Když to Ananiáš uslyšel, skácel se mrtev." - A totéž potkalo za tři hodiny i jeho manželku Safíru.

Jan 4,19: Samaritánka u studně Jakubovy. Ježíš jí na její odpověď říká, že nemá muže. "Správně jsi odpověděla, že nemáš muže. Vždyť jsi měla pět mužů, a ten, kterého nyní máš, není tvůj muž." Když žena viděla, že Ježíš je prorok, šla k lidem do vesnice a řekla jim: "Pojďte se podívat na člověka, který mi řekl všechno, co jsem dělala". Ježíš odkryl pravdu o jejím životě.

Zj 3,2: ke slova určeného obci v Sardech:

"Probuď se a posilni to, co už je na umření". Jde o budoucí slovo: "probuď se, posilni".

Prorocké slovo je i Ježíšova výzva k obrácení: "Obrátte se a věřte evangeliu" /Mk 1,15/. Objevuje se i v Petrově výzvě těm, kteří se ptají Petra, zasažení jeho kázáním: "Co máme dělat?" /Sk 2,14-36/. A nástupce Krista jim říká: "Obrátte se a dejte se pokřtít" /Sk 2,38/. V prvotní církvi se všechno vyvíjelo na základě prorockého slova.

Sk 13,2-3: "Když konali bohoslužbu Pánu a postili se, řekl Duch svatý: 'Oddělte mi Barnabáše a Saula k dílu, k němuž jsem je povolal.' A tak po m o d l i t b á c h a p o s t u na ně vložili ruce a vyslali je k dílu."

Tedy při 'b o h o s l u ž b ě - po m o d l i t b á c h ! A tak je tomu dodnes, neboť při každé bohoslužbě kněz říká často to, co by mu jindy nikdy nenapadlo. Dodnes existuje prorocké slovo v rámci bohoslužby.

Bylo by si přát, abychom se nechali vést Duchem svatým, ale k tomu je třeba - jak už mnohokrát řečeno! - patřičný stupeň dání, zasvěcení. Kde bychom dnes byli, kdyby se apoštolové nedali tehdy vést Duchem svatým - prorockým slovem - a kdyby jednali jen podle lidského uvažování? Byli by se vydali Barnabáš a Šavel na misijní cesty? Sotva. Jestliže máme dnes tak malé zkušenosti s prorockým slovem při bohoslužbách, pak také proto, že probíhají přesně podle předepsaných rubrik a nedovolují velikou odchylku od nich. Proto zřejmě dochází k prorockému slovu tam, kde jde o volnou formu bohoslužeb.

Cokoliv buduje Duch^{em} svatý je vždy jedinečné. Přejde-li inspirace od Duha, může to někdy působit i komicky. To nás šokuje. Každopádně bychom se měli stát více vnímavými a citlivými pro Boží slovo. Nebudeme-li se v tom ovičít, Bůh k nám přestane mluvit skrze ně. Je ovšem třeba si dát pozor na to, aby se do Božího prorockého slova nevloudilo n a š e o s o b n í chtění, uvažování. Existuje zkouška: jestliže i ostatní vnímají Boží slovo jako já, jde o Boží slovo. Pouhým rozumem však nelze zvážit provenienci /původ/ prorockého slova. Proto je tu nutný dar rozlišování duchů /viz dále/.

Další známka pravosti : Musím-li se probíjet v sobě k tomu, abych to řekl, lze spíše mluvit o prorockém slově, než když je to nadmíru snadné. V tomto druhém případě jde zřejmě o m o j e slovo. Příklad z praxe:

Jedna řeholnice se rozhodla vystoupit z řehole, aby se mohla stát lékařkou. Všecko si dobře promyslela a připravila. Ale pak přišlo Boží slovo, které bylo v rozporu s jejím "slovem", plánem. Uposlechla, zrušila svůj plán, obnovila řeholní sliby, protože je svým plánováním vnitřně porušila. A jak to dopadlo? Stala se misionářkou - lékařkou, to znamená: splnila se její touha léčit a navíc se stala i misionářkou jako řeholnice. Bůh vždy dosáhne více než si dovedeme lidsky vymyslet, jestliže se necháme vést j e h o prorockým slovem. U oné řeholnice nezasáhlo prorocké slovo jen rozum, ale c e l o u bytost. Nebylo to slovo pro ucho, ale pro vnímavé srdce.

Nepokládejme tento příklad za ojedinělý a za fantasmagorii!

O prorockém slově platí, že musí být vysvětleno samotným Bohem - a to tím, že dojde k jeho realizaci.

Na závěr shrňme předpoklady pro dar prorockého slova :

1. Být n a s l o u c h a j í c í m.
2. Odložit s t r a c h , jde-li o to vyslovit ve společenství prorocké slovo.
3. Bytostné dání sebe Bohu.
4. Vydržet zatížení, které je důsledkem prorockého slova, t.j. vydržet jeho agresí, protože nemusí jít vždy o věci příjemné, které mají být vysloveny - což dokazují starozákonní proroci -; tedy nejen prorocké slovo vyslovit, nýbrž být ochoten je "spolusnášet".
5. Flexibilita ducha, ve smyslu: opustit vyjeté koleje, jestliže to prorocké slovo vyžaduje. To má co dělat se schopností akceptovat změnu; obvykle se zabydlíme v určitém systému /životním, duchovním/ a nejsme ochotni přijímat Boží zjevení, projeví-li se způsobem odlišných od vyjetých kolejí. Tato flexibilita ducha je zvláště nutná při naslouchání Bohu /1/, protože Bůh se neopakuje /vyjimka potvrzuje pravidlo/ a je třeba nepromarnit okamžik, v němž lze slovo předávat dál.
6. Pokora - zabrání, aby se Boží slovo nezapletlo s mým do té míry, že by se ztratilo. Je sice pravda, že nelze zcela vyloučit příjemce Božího slova, lze ale dosáhnout díky pokoře toho, že můj osobní vliv bude co nejmenší.
7. Ochota k přezkoušení a korektuře /opravě/. Stále jsem totiž v nebezpečí, že řeknu s v o j e mínění a ne Boží poselství.